

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

NGUYỄN THỊ LĨNH

TIỂU THUYẾT TRINH THÁM – KINH DỊ CỦA DI LI

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Thái Nguyên – 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

NGUYỄN THỊ LĨNH

TIỂU THUYẾT TRINH THÁM – KINH DỊ CỦA DI LI

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 60 22 01 21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS NGUYỄN ĐỨC HẠNH

Thái Nguyên – 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn đều trung thực và chưa từng được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Linh

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ này, tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học, Khoa Văn – Xã hội, Trường Đại học Khoa học – Đại học Thái Nguyên và các Thầy, Cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp đỡ trong suốt quá trình học tập.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới giảng viên hướng dẫn PGS.TS Nguyễn Đức Hạnh đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo trong suốt thời gian tác giả nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân, bạn bè và đã giúp đỡ, động viên, tạo điều kiện để tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Linh

MỤC LỤC

1. Lý do chọn đề tài	4
2. Lịch sử vấn đề.....	4
3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu.....	6
4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu	7
5. Phạm vi nghiên cứu.....	8
6. Cấu trúc của luận văn	8
7. Đóng góp của luận văn.....	9
NỘI DUNG.....	10
Chương 1. TIỂU THUYẾT TRÌNH THÁM – KINH DỊ CỦA DI LI TRONG VĂN XUÔI TRẺ VIỆT NAM ĐƯƠNG ĐẠI.....	10
1.1. Cơ sở lí luận của đề tài.....	10
1.1.1. Giới thuyết về truyện trinh thám.....	10
1.1.2. Giới thuyết về truyện kinh dị	13
1.1.3. Truyện trinh thám – kinh dị trong văn học Việt Nam hiện đại.....	18
1.1.4. Sự kết hợp hài hòa truyện trinh thám và truyện kinh dị trong sáng tác của Di Li.....	21
1.2. Nhà văn Di Li và những sáng tác đặc sắc trong văn xuôi trẻ Việt Nam đương đại.....	23
1.2.1. Tiểu sử.....	23
1.2.2. Quá trình sáng tác.....	24
1.2.3. Sáng tác của Di Li trong văn xuôi trẻ Việt Nam đương đại	26
<i>Tiểu kết chương 1</i>.....	29
Chương 2. CỐT TRUYỆN, TÌNH HUỐNG TRUYỆN, NHÂN VẬT TRONG TIỂU THUYẾT TRÌNH THÁM - KINH DỊ CỦA DI LI.....	30
2.1. Cốt truyện trong tiểu thuyết trinh thám kinh dị của Di Li	30
2.1.1. Khái niệm Cốt truyện.....	30
2.1.2. Một số kiểu cốt truyện trong tiểu thuyết trinh thám kinh dị của Di Li....	31
2.2. Tình huống truyện trong tiểu thuyết trinh thám kinh dị của Di Li	39

2.2.1. Khái niệm Tình huống truyện	39
2.2.2. Một số kiểu tình huống truyện trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li	41
2.3. Các kiểu loại nhân vật trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li	51
2.3.1. Khái niệm nhân vật trong tác phẩm văn học.....	51
2.3.2. Một số kiểu loại nhân vật trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li .	54
2.3.3. Nghệ thuật xây dựng nhân vật trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li	61
Tiểu kết chương 2	75
Chương 3. KHÔNG GIAN NGHỆ THUẬT VÀ THỜI GIAN NGHỆ THUẬT TRONG TIỂU THUYẾT TRÌNH THÁM- KINH DỊ CỦA DI LI.....	76
3.1. Khái niệm không gian và thời gian nghệ thuật trong tiểu thuyết	76
3.1.1. Khái niệm Không gian nghệ thuật	76
3.1.2. Khái niệm Thời gian nghệ thuật.....	77
3.2. Không gian nghệ thuật và thời gian nghệ thuật trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li	78
3.2.1. Không gian nghệ thuật trong tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li	78
3.2.2. Thời gian nghệ thuật trong tiểu thuyết trình thám và kinh dị của Di Li....	88
Tiểu kết chương 3	94
KẾT LUẬN	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO	98

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Văn học Việt Nam đang trên con đường đổi mới, tìm tòi với những nỗ lực cách tân đáng chú ý. Trong bối cảnh đổi mới sáng tạo, thể tài văn học trinh thám – kinh dị là một lối đi rất độc đáo, mới mẻ, hứa hẹn nhiều vấn đề thú vị cần được tìm hiểu, đánh giá. Việc nghiên cứu thể tài này sẽ giúp cho chúng ta có cái nhìn đầy đủ, toàn diện, khách quan và công bằng hơn về một dòng văn học lâu nay vốn chưa thực sự được quan tâm đúng mức ở Việt Nam.

Di Li là một nhà văn trẻ đã gây tiếng vang trên văn đàn với tư cách là một trong những tác giả tiên phong và thành công với dòng văn học trinh thám – kinh dị. Sáng tác của chị đã được bạn đọc yêu mến và tìm đọc, được một số nhà nghiên cứu - phê bình văn học tìm hiểu và đánh giá cao. Tiểu thuyết của Di Li đã kết hợp được các đặc trưng nghệ thuật cơ bản của truyện trinh thám - truyện kinh dị để tạo ra một thể tài văn học mới mẻ, hấp dẫn. Có thể nói, đây là cây bút nữ đầu tiên sáng tác thành công thể tài văn học này ở Việt Nam. Nghiên cứu tiểu thuyết trinh thám - kinh dị của Di Li, chúng tôi mong muốn không chỉ góp phần nhận diện, khẳng định giá trị của tác phẩm, đóng góp của nhà văn vào thành tựu chung của văn học nước nhà mà còn để nhận thức rõ hơn các khuynh hướng sáng tác đa dạng phong phú của văn xuôi trẻ Việt Nam đương đại. Mặc dù tác phẩm của Di Li chưa được giảng dạy trong nhà trường nhưng là một giáo viên dạy Ngữ văn trường THPT, sau khi thực hiện đề tài này, chúng tôi mong muốn có thêm tư liệu tham khảo để giảng dạy tốt hơn phần văn học Việt Nam hiện đại trong nhà trường.

2. Lịch sử vấn đề

Di Li là cây bút trẻ đầy bản lĩnh và cá tính khi dám mạnh dạn đi vào một con đường sáng tác hấp dẫn những cũng rất chông gai, đó là văn học trinh thám, kinh dị - hai thể tài đòi hỏi sức tưởng tượng phi thường. Hai cuốn tiểu thuyết “Trại Hoa Đỏ” và “Câu lạc bộ số 7” của Di Li với sự kết hợp giữa

chất trình thám và kinh dị đã thực sự gây bất ngờ với độc giả cũng như giới nghiên cứu phê bình. Đến nay, trước một kiểu loại sáng tác mới mẻ của một tác giả còn trẻ tuổi, vẫn chưa có nhiều những bài viết nghiên cứu về tác phẩm của Di Li. Đây là một khoảng trống mà chúng tôi mong muốn được lấp đầy.

Theo khảo sát của chúng tôi, mới chỉ có một số bài báo phân tích, đánh giá về tiểu thuyết trình thám kinh dị của Di Li. Nhìn chung các bài viết đều khẳng định sự đổi mới của Di Li trong tiểu thuyết là sự kết hợp giữa trình thám và kinh dị. Tuy nhiên, vấn đề tiểu thuyết trình thám - kinh dị của Di Li chưa ai đặt ra như một đối tượng nghiên cứu thực sự. Dẫu sao, những nhận xét của các tác giả đã cho chúng tôi những gợi ý quý báu để đi vào nghiên cứu.

Nhà văn Trần Thanh Hà trong một bài báo nghiên cứu về truyện trình thám của Việt Nam đã nhận xét: “Truyện trình thám, cũng như truyện kinh dị, rùng rợn, đều đã có ở Việt Nam từ thế kỷ trước với những tác phẩm của Thế Lữ, Hồ Dzếnh (bút danh Lưu Thị Hạnh). Nhưng gần đây, hai thể loại này không phát triển. Di Li là nhà văn nữ đầu tiên tạo nên hình thức kết hợp giữa trình thám và kinh dị”.

Tiểu thuyết *Câu lạc bộ số 7* thu hút được khá nhiều sự quan tâm của các nhà văn, nhà phê bình. Nhà văn Nguyễn Quang Thiều trong bài viết giới thiệu mở đầu tiểu thuyết này đã đánh giá: “Di Li có một phẩm chất vô cùng quan trọng trong sáng tạo thể loại trình thám, đó là sự kiên nhẫn hay khả năng *mai phục*. Kiên nhẫn gieo những chi tiết quan trọng một cách tưởng vô tình và rải rác trong từng trang sách nhưng với một ý đồ rõ ràng và thông minh. Chính điều đó làm nên hiệu quả là diễn biến của vụ án hoàn toàn diễn ra như nó ở ngoài đời chứ không phải sự sắp đặt của tác giả. Yếu tố này làm nên sự hồi hộp cho tác phẩm”. Lời đánh giá của nhà văn Nguyễn Việt Hà trong trang bìa sách tiểu thuyết này thì nhận định: “Văn chương trình thám của người Việt vốn đã khẳng định được chân diện của mình. Với *Câu lạc bộ số 7*, sự xác tín đó càng rõ nét. Một cuốn tiểu thuyết lãng mạn trẻ trung đậm đà ly kỳ,

được viết dưới một chủ đề khá lạ ở ta. Những tội ác mang màu sắc nghi lễ tôn giáo, cho dù đây chỉ là một tà giáo. Sau *Trại Hoa Đỏ*, Di Li đích thực là một khuôn mặt hiếm hoi của thể loại tâm lý hình sự xã hội Việt Nam”. Cũng trong lời giới thiệu ở trang bìa sách tiểu thuyết *Câu lạc bộ số 7*, đạo diễn Quốc Trọng đã có nhận xét: “Câu chuyện khiến người đọc bị cuốn theo một cách mê mụ bởi các chi tiết và tình huống. Chính sự đan cài khéo léo các tình tiết tưởng chừng vô nghĩa đã khiến độc giả luôn bị nhầm lẫn trong việc đoán định câu chuyện. Tội ác, một khi được nhào nặn với đức tin bệnh hoạn và mù quáng, sẽ trở thành thảm họa của cộng đồng. Căng thẳng. Hồi hộp. Trộn lẫn không khí đôi phần ma mị dường như vẫn là phong cách mang đậm chất Di Li trong *Câu lạc bộ số 7*”.

Tiểu thuyết *Trại Hoa Đỏ* được nhà văn Trần Thanh Hà tâm đắc giới thiệu: “Trình thám đòi hỏi bản lĩnh và sự tính toán chi li, người không bản lĩnh chỉ lừa được độc giả trong vài quãng. Di Li lừa độc giả cho đến khi kết thúc. Nói theo một hình tượng trong tác phẩm, Di Li là người giỏi chơi ma trận và đã chơi thắng”.

Trong bài viết *Một vài đặc điểm tiểu thuyết trinh thám kinh dị của Di Li* (Tạp chí Văn nghệ quân đội, 01/2017), tác giả Trần Thị Vân đánh giá: “Điểm làm nên sức hấp dẫn nhất của tiểu thuyết trinh thám là sự bất ngờ, kịch tính. Tiểu thuyết của Di Li cũng không ngoại lệ. Với *Trại Hoa Đỏ* và *Câu lạc bộ số 7*, yếu tố bất ngờ và kịch tính thể hiện rõ nét trong cách sắp đặt các chi tiết của tác giả và ở cái kết. Di Li thường đưa người đọc từ bất ngờ này đến bất ngờ khác, có những khi tưởng chừng như các sự kiện không hề có sự liên quan với nhau, nhưng đến cuối cùng lại có mối liên hệ vô cùng mật thiết, làm cơ sở để soi sáng cho vấn đề đã được nói đến”.

Như vậy, có thể thấy, dù đã có một số ít bài báo nghiên cứu, bài viết đánh giá về tác phẩm của Di Li, nhưng chủ yếu vẫn chỉ dừng lại ở mức độ khái lược và tính chất giới thiệu.

3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu